

مندائان و ککرنا ... رزا شوان

فايرسى ككرنا (گڦيد - نژد) ل زربى و اتانى جيهاندا
بـاوبـتـو، بوو بـ پـتـايـكى ترسناك و كوشندى جيهانى و ژمارى
تووشبووان و مردووان رڙ ل دواى رڙ، ل زيادبوون و
هـكـشـانـدا، مـرـقـى سـرقـا كـردوون هـموو بوارـكانى ژيانـيشـى
سـكـردوون. فايرسى ككرنا جـنـگـكى بايـلـژى و سايكـلـژى
دستـويـخـى ل دژى مـرـقـ بـرـپا كـردوون، شـكـى كـى گـردوونى و هـاش
بـ زيان و قوربانيدان نيد.

تا ئـمـ دـرمانـكى كاريگـرى دڙ فايرسى ككرنا نـدـزراوتـو. .
بـمـ پـزـيشـكان و دـرماسازان ل هـو و كـشـش و تاقيـكـرنـو و
بـردـواماندا و زـر نـزـيـكـبوونـتـو ل بـرـهـمـهـنـانى دـرمانـى دڙ
ككرنا. پـويستـ گـشـين بين و بـ هـيو و بـ ئومـد نـبين.

پـويستـ بـ تـواوى پـيـويـرى نمايـدـكان خـپاراستن ل تووشبوون بـ
ككرنا بـكـين و مـترسيـدـكانى ئـم پـتـايـ بـ هـند و بـرگـرين. .
وتراويش: "خـپاراست. . باشتـ ل چارـسـركـردن". هـيوادارم كـ
تووش نـبن و لـم بـايـ بـدووربن.

دـينـ سـر كـركـى باسـكـمان (مندائان و فايرسى ككرنا). . بـچى
مندائان كـمـتر يا بـ دـگـمـن تووشى ككرنا دـبن. ؟! ئـم پرسـيار
پـزـيشـكان و زانايانى بوارى تـندروستى و توـڙـرانى ئـم دياردـيـيان
سـرـسام كـردوون، تا ئـستا نـگـيشتوونـتـو و بـمـكى راستى و گشتى
كـ بـوايان پـيـ هـبـت. . ئـويـ تا ئـستاش لـم بارـيـو و بـاويان
كـردوونـتـو، بـچوون و راى تايبـتيـ. هـندك پـيان وايـ كـ
هـى تووشندـبوونى مندائان بـ پـتـاي ككرنا، دـگـگـتـو و بـ ئـم
هـيان:

۱- لـبـر ئـوي سـيـدـكانى مندائان پاكـترن و هـواى پيس كـمـتر
چووتـ سـيـدـكانيان.

۲- مندائان جگـر و نـرگـلـ ناكـشـن، كـ زيان بـ سـيـدـكان
دـگـيـن.

۳- نـخـشى درـځـايـن ل مندائاندا كـمـتر.

۴- لـبـر ئـوي مندائان قـو و نـين و لـ جم و جووـي
بـردـوامدان.

۵- خانـكانى جـستـى مندائان هوتـل نين بـ ككرنا و بتوانن
تـپاندا بـوونـو.

تا ئاستا و تراو ک ک ر نا م ترسی ل س ر توو ش بوونی مندا ن نیی و نا ی گ ر ن . ب م م تو ژین و کان ئ م ب چوون یان، ب ه خست و و ب یان د رک و ت ک مندا نیش تووشی ک ر نا د بن و توانای گواستن و شیان ب ک سانی تر ه ی . ئ و ه و ا ش ز ر ب خ رای ی ب جیهاندا ب ا و ب و ، ک ک ر پ ی ک دوا ی سی کا ت ژ م ر ل دایکبوونی ل (۵ / فبرواری / ۲۰۲۰) دا ل واتی چین، تووشی ک ر نا بوو، تا ئستا بچووکتترین مندا ی توو ش بووی ت مارکراو .

ب پ ی ت ژین و کان ی نا و ندی ت ندروستی چین، ژمار ی ک مندا ن ی خوار ت م ن (۱۰) سا نیش تووشی پ ت ی (گ فید - ۱۹) بوون، ه ر ئ و نا و ن د ر تیشی ک ر و ، ک نیشا ن کان ی ئ م پ ت ی ل مندا ن ی توو ش بوودا د ر نا ک و ن . ئ و (۲۷) مندا ی ک ل ن خ شخا ن کان ی شاری (و هان) ی چیندا خ و ن ران و پشکنینیان ب کرا، ل س رتا هیج نیشا ن ی ک ی پ تا ک یان ت دا د ر ن ک و توو ، ت نیا ئ شکی ک میان ه بوو ، ک م ک ششیان ل ک ئ ندامی ه ناس یاندا ه بوو ، ل گ ئ و شدا ی ک کیان گیانی ل د ست دا .

ب م (لویس ب ن ت) ک پزیشکی ه ن د ی ، ک ل ک ی ن و ی ل ک س ک ی ئ م مندا ی چین ی ک ر دوو ک گیانی ل د ست داو ، ب ی د رک و توو ، ک ئ و مندا ی ک ش ی د ی ک ی ت ندروستی ه بوو . وات م ر دن ک ی ب ه ی ن خ ش ی تر و بوو . پزیشک ه ن د ی ک ، ئ و ش ی ب د رک و توو ک مندا ن ی کو ز ر تر ل مندا ن ی کج تووشی ک فید ن زد د بن . هیج ئا م ا ژ ی کیشی ب ه ی ئ م جیا و ازی د ن داو . س ن تری ک ن تر ک ر دنی ن خ ش ی کان ی چین، ئ و انیش ل ت ژین و ی ک ی وردا ل س ر فایر سی ک ر نا، ئ و یان ب د رک و توو ، ک ژنان و مندا ن ئ گ ر ی ک متریان ه ی ب توو ش بوونی فایر سی ک ر نا و گیان ل د ستدان .

ل گ ئ و شدا، مندا ن ی توو ش بوو د ت و ان فایر سی ک ر نا ب گ و ر کان ب گوازن و .

تا ئستا ک مترین ر ژ ی توو ش بوون ب ک ر نا، ل ریزی مندا نندا ه ی . تاز ترین ل ک ی ن و ش د ر بار ی ب ا و بوون و ی پ ت ی ک ر نا، ل لای ن ک م ی پزیشکی ئ مریکی و ب ا و کرای و ، تو ژ ن ر کان ئ و یان ل م ب ا و کراو ک یاندا را گ یان د، ک توو ش بووانی ک ر نا ل ریزی مندا نندا، ب د گ م ن ه ی .

مامستای زانستی فایرسکان ل زانکی (ریدینگ) ی ئینگلترا، دتت: ”ب هکاری ناروون و ناورد ب لمانو، وا ددردکوت ک مندایان ب تـواوی ل و فایرس پارـزراون، یان تووشبوونیان ب قورسی نیـ“

ئممش ئو دگکیـنت، ک مندایان تووشی نموونـکی سووکی نـشیـک دبن، ب جـرک ک هیچ نیشانـکیان پـو دیارنیـ.. ل کتاییدا دـتـ هـی ئوـی ک کسوکاریان ب هندی نـزانن و نـیان بـن ب لای پزیشک یا نـخـشانـ.. بـی حـتـانی تووشبوونیشیان تـمارناکـتـ.

مامستای وانـبـژ، خاتوو (ناتالی ماکدیرمت) ل ل زانکی لـندن، هاوایـ و دتت:

”و مندایانی ک تـمـنیان ل پنج ساـان زیاتـ، لـگـ هـرزکارانـدا، سیستمـکی بـرگری بـهـزی پارسـتیان هـی بـ برگریکردن ل دژی فایرسکان.. لوانـی ک تووشبن و فایرس بچـت گیانیاـو، بـام بـسووکی نـخـش دـکـون، لوانـش ک هیچ نیشانـکیان ل بـدی نـکـتـ“

بـاووونـوی کـرنـای ئـستا ل چیندا، تـنیا روداو نیـ، ل بـاووونـوی نـخـشی (سارس) ل چیندا، ک هـیـکی فایرسـک هـر ل جـرکـر نا. ل ساـی (۲۰۰۳) ل کـی (۸۰۰۰) تووشوو (۸۰۰) کـس گیانیاـن لـدـست دا.. ل و ژمار تووشبوو، رـژـی تووشبووان ل ناو مندایانـدا، نزیکـی (لـسـدا د) بوون، ب سووکیش گرتیان.

ل ساـی (۲۰۰۷) دا ناوـندی کـنـترـی نـخـشیـکـانه ئـمریکـی راگـیـاند ک (۱۳۵) مندای تووشی فایرسـی (سارس) بوونـ.. بـام هیچ حاـتـکی گیان لـدـستـدان ل نـوان مندایان و هـرزکارانـدا تـمار نـکـرا.

هـر (ناتالی ماکدیرمت) ل و بـوایـدایـ، ک مندایان بـی تووشی فایرسـک نـبوون وـکو گـورـکان، چونک پـتـاک ل کاتـی سـری ساـی تـازـی چینیدا بـاوـو، ل و کـاتـدا قـوتـبخـانـکان داخراـبوون. بـی رـژـی مندایانی تووشوو ب فایرسـی کـرنـا دـگـمـن، هـروـها دایکان و باوکـانیش، ل هـموو کـس زیاتـر جـگـرگـشـکانیان ل تووشبووان دووریان دـخـنـو.. بـام لـگـ ئـوشدا فایرسـک تـشـنـی کرد و بـاوـو.. ئ و بیرکـیـش بـهـ کـوتـو، ک مندایان تووشی کـرنـا نـبن و نایگرن. هـر لـم بارـیـو، توـژـنـرانی (ناوـندی کـنـترـی نـخـشیـکـانی ئـمریکـی) دـنـ:

”ئوانـی لـکـکـینـویان لـسـر ئ و مندای تووشبووانـ کردوون، ئوانـی تـمـنیان ل دوانز ساـان کـمـتر بوون، ل نـخـشانـکاندا

پښتو ویستیی کی کښمتریان به چار سړکرن هڅو بوو

سړک ای ئو وای کښ جخت ل سړ ژمار یی کی کښ می مندا ټانی توو شبوو
به فایر سی کښ ران کړا، به مام شار زایان به وایان به و نیی کښ
ئم پتای به مندا ټان ناگوازر ټو و توووش نابن.

هر ل م بار یو و (ئ ندر فریمان) ل زانکی (کار دیف) ل
(وی ل ز) کښ شار زای کی نڅ شید گواستراو کان، د ټټ: " ئ م
زیاتر راستر کښ مندا ټان راد یی کی به رگریان ل دژی فایر سی
کښ نا ه یو. ه یی کی کښ به ئو د گ ټو و د س ټات
به دوا دچوون به حا ټ کان مندا ټان ناکات کښ نیشانه کان ل یان
د رنا کون، یا به ئو وانی کښ نیشانه کان به سووکی ل یان
د رد کون

به رزکردن وای ور ی مندا ټان:

۱- پښو یست به ش واز کی ساکار و ئاسان، باسی فایر سی کښ نا
به مندا ټان بک ین. ئو مژد ی شیان پبد ین، کښ مندا ټان ز
به کښ می توووشی ئ م پتای د بن، گډر ټان بهار زن توووشینا بن،
گډر توشیشبن سووک د یگرن و زرش چا کد بند و.

۲- دا وایان ل بک کښ پاب ندین به رنمایید کان ی ټ پاراستن ل
تووشیوون به کښ نا. رژی چ ند جارک به ئاوی شل ټن و به
سابوون، پاک د ست کان یان و د موچاویان بشن. گډر پښو یستیشی
کرد ل گډ ئو وای دایکان و باوکانیاندا به شو ټک بچن،
پښو یست د مامک ل د موچاویان بک ین و د ست کښ ل د ست کان یان
بک ین. ټ وق ش ل گډ کښ ن کښ، نڅنډ شو ټنی ق ټ با غی، پ نج ش
به د م و لووت چاویان ن کښ.

۳- گډر توووشی ټ نگ ن ف سی و کښ و ئازار بوون و تایان ل هات و
هست به ئش و به ټا ق ټی بک ین. پښو یست بیان بن به نڅ شخان و
پشکنینی پښو یستیان به بک ین.

۴- ه و بد ین به چ ند ر گایک ور ی مندا ټان کانتان به رزبک ن و. ل
پش مندا ټان کانتان پښو یست ټ تانیش ور ټان به رزب ټ. گډ شبن و
هیوادار بن به سړک و تن به سړ پتای کښ رانادا. ټا
مندا ټان کانیشتان چاو ل ئو و بک ین و حا ټ کی ئاسایی ټ ټ به
لایان و.

۵- چیر کی ټش و ه نراوای ناسک و م ټ ټ یان به بخو ټن و و
نوکتی ټ شیان به بگ ټ ن و و ل گ ټ یاندا پ بک ین و یاری
بک ین.

۶- ق ټ می ر نگاو ټ نگ و کاغ ز بخ ن به رد ستیان. با ټاوک
به و ټ کردن و س رقا بن. ټ بینی و ټ کانیشتان بک ین و

- بزنان گوزارشتیان له چي كړدوون.
- ۷- به وانې كاني قوتابخانه دا بچنې وو. . گډر دتوانن وانې تازيان فېركېن.
- ۸- رڼي تاوېكيش، با سېري بېرنامې كاني مندايان له تېلېفزيېنډا بكن.
- ۹- له ئيشوكاري ناوماډا، ئركي سووكيان پې بسپېرن و ستايشي كار كانيان بكن.
- ۱۰- بېگومان خواردن و خواردنېوې باش و پېويست، تواناي بېرگري جېستېي مندايې كانتان له دږي فايړسې كېرنا و له دږي هېموو جېرې فايړسې كاني تر بېهېز دېكات. . ئېمېش خاځېكي گرنگ و پېويست له رووبېوونېوې كېرناډا.
- ۱۱- نووستن بې رادې پېويست، بېرگري لېش له دږي فايړسې كان بېهېز دېكات. . بېي پېويست مندايې كانتان رابېهېنن كې مېستي نووستن بن.
- ۱۲- بېجگ له و خاځانې ئېمې باسما كړد. . بې دېنيايېوې ئېوې دايكان و باوكانيش رېگاي تر و بېرېكې جواني ترتان هېي، بې سرقا كړدني مندايې كانتان و بې ورې بېر كړدنيوې يان له م دېخ نا ئاسايې رووبېووي هېموو خېزان و تاكېك بېتېوې.

رېزا شوان

نېرويچ: ۲۵ / ئادار / ۲۰۲۰